

Publicistklubben

28/6 2011

Redovisning resestipendium: Community media – lokal och global på samma gång?

Här kommer min redovisning för stipendiet enligt ovan. Samtliga kvitton samt en sammanställning av desamma bifogas denna redovisning.

Då min mor var allvarligt sjuk fick jag enligt mail den 25/11 uppskov med utnyttjandet av stipendiet. Jag hade då redan köpt en biljett som inte gick att omboka.

Då hennes situation tillfälligt blev bättre genomförde jag resan 10-19/1 2011.

Bakgrund

Syftet med stipendieresan var att studera hur medier kan vara både lokala och globala. Parallellt med utvecklingen av globala, storskaliga mediekoncerner sker det i många utvecklingsländer en snabb utveckling av mycket lokala medier, så kallade community medias. Medan det under längre tid funnits lokala radiostationer har det de senaste åren även vuxit upp mycket lokala kabel-tv nätverk och lokala internetportaler. Invigningen av t ex en ny basketplan kan t ex direktsändas och ses av människor som bor några kvarter bort. En lokal kabel-tv station kan på detta sätt sända egenproducerat material till en målgrupp på bara några tusen personer. Många gånger sänder de också sitt material på olika minoritetsspråk och når därmed människor som dåligt behärskar de officiella språken.

I många utvecklingsländer finns det tusentals oberoende medier av detta slag. En stor del av dessa är illegala eller halvlegala, eftersom de ofta inte har råd att köpa de officiella tillstånd och sändningsrättigheter (frekvenser) som ofta krävs. Samtidigt börjar dessa medier nu i allt högre utsträckning söka sig utåt och sända över Internet. Därigenom kan extremt lokal information enkelt nå en helt global målgrupp, till exempel människor från den egna byn eller samhället som lever i exil runt om i världen.

Trots att dessa medier alltså spelar en viktig roll i informationsflödet till människor utanför storstäderna, liksom i att forma bilden av samhället, staten och makten, är de förhållandevis okända och förbisedda av makthavare. En förklaring till detta är att de inte har några samlade ägarstrukturer eller några branschorganisationer som företräder dem.

Guatemala är ett särskilt intressant land för utvecklingen av denna typ av superlokala medier (community medias), eftersom landet har en mycket splittrad etnisk struktur. Totalt talas över 20 olika språk i Guatemala och många av landets invånare förstår mycket lite av spanska som är det officiella språket. I den fredsöverenskommelse som undertecknades i mitten

av 90-talet mellan regeringen och gerillan lyftes också behovet av oberoende medier som gav röst åt minoriteterna upp.

Syftet med stipendiet var att besöka minst två skilda samhällen i Guatemala för att på plats studera hur community media fungerar: Vilken roll de har i samhället, hur medborgarna ser på informationen, hur ägare och journalister/programledare etc. ser på sina uppdrag, om det finns något flöde av information men också av personer mellan dessa medier och andra, mer officiella samt i vilken utsträckning dessa medier fungerar som bärare av etniska minoriteters röster. Jag vill vidare försöka se vilket inflytande dessa medier kan ha på den politiska processen på nationellt plan genom att träffa officiella medier och företrädare för olika intressegrupper. Slutligen vill jag studera hur dessa superlokala medier, med hjälp av ny teknik, når ut globalt och interagerar med målgrupper runt om i världen.

Följande intervjuer och besök gjordes inom ramen stipendieresan.

FGER (Federacion Guatemalteca de Escuelas radiofonicas).

Plats: Guatemala City. <http://www.fger.org/>

FGER är en paraplyorganisation för ett 15-tal community radios, många startade med stöd av präster/den katolska kyrkan. Radiostationerna har alla det gemensamt att de är "legala" med officiella sändningstillstånd. Förutom att vara ett nätverk för stationer producerar FGER producera flera dagliga nyhetssändingar liksom särskilda program vilka syndikeras till medlemsstationerna och en del andra radiostationer. Ett intressant program vänder sig till (i första hand) illegala invandrare från Guatemala i USA och handlar bland annat om hur den politiska utvecklingen/lagstiftningen i delstater som Arizona påverkar de som befinner sig där illegalt. Vid FGER träffade jag VD:n Victor Herrera, liksom flera journalister och personer som arbetare på redaktionen.

Revista Ati/Radio Ati.

Plats: Panajachel. <http://atirevista.blogspot.com/>

Tidningen Ati har haft som idé att skildra vad som händer i trakterna kring Atitlansjön med fokus på kultur och turism. En ganska vanlig typ av tidningen i Europa men för en relativt fattig region i Guatemala som domineras av olika indiagrupper är tidningen unik. Ekonomiska problem pga minskade annonsintäkter gjorde att man under 2010 var tvungna att dra ned utgivningen. Parallellt med tidningen startade man då den internetbaserade radionstationen Radio Ati som sänder program med fokus på miljö och hållbarhet. Det hela är ett intressant exempel på hur man kombinerar olika medier. Hör programmen och läsa mer på

La voz de Atitlán

Plats: Santiago de Atitlán. <http://www.radiolavozdeatitlan.com.gt>

Radiostation som sänder på indianspråket tzutujil startades 1967 med stöd från den katolska kyrkan. Radiostationen har en stark förankring i området runt Atitlan-sjön. Under åren av militärstyre i början av 1980-talet utsattes medarbetare för våld och övergrepp. Stationen stängdes helt under fem år. Vid denna tid "försvann" en av stationens chefer. Hans kropp hittades aldrig.

Idag är stationen helt legaliserad. Den sänder både över FM-bandet och över internet med lyssnare runt om i världen. La Voz de Atitlán ingår i radionätverket FGER och återsänder också en del av de program som produceras av FGER. 1996 fick stationen pris av UNICEF för sin rapportering kring barn och deras situation.

Radio Adismi

Plats: Maquilvil

Radio Adismi (samman namn som den organisation som driver den) i det lilla samhället Maquilvil startade i slutet av 2010 för att vara en röst för de organisationer och medborgarrättsgrupper som motsatte sig den kanadensiska oljekoncernen Goldcorps hårt kritiserade guldgruva i området.

Radio Adismi är i sig ett exempel på de många hundra helt informella radiostationer som sänder utan tillstånd och som av de officiella stationerna kallas för piratradio.

Noticias del Valle

Plats: San Pedro Sacatepéquez. <http://www.noticiasdelvalle.com/>

Den som går in på Noticias del Valles webbsida kan inget annat än tro att det är en ganska så stor redaktion som producerar materialet för webbtjänsten. Noticias del Valle innehåller både artiklar, tv- inslag, blogg och twitterflöden. I själva verket består nyhetstjänsten av Carlos Barrios och hans kusin samt ytterligare en person på deltid.

– Det var en amerikan som var här på besök och som gärna ville komma och besöka vår centralredaktion. Jag kunde ju inte riktigt berätta att redaktionen höll till i mitt sovrum, berättar Carlos Barrios och skrattar.

Webbstjänsten, som produceras och bevakar staden San Pedro Sacatepéquez i norra Guatemala, är något av en pionjär när det gäller att integrera olika medier. Carlos Barrios har många läsar- och tittarkontakter

med människor från regionen som idag bor utomlands (framför allt i USA). Men även om genvägen är stor är det svårt att få annonsörer att lämna tv- och dagstidningar och istället på webben: än så länge är antalet användare för lågt och vanan vid webben som nyhetskälla liten.

Canal 22 (tv-station)

Plats: San Pedro Sacatepéquez.

Canal 22 i San Pedro Sacatepéquez är en mellanstor lokal/regional tv-station som konkurrerar med de stora nationella nätverken. Stationen har börjat experimentera med sociala medier och sändning över internet för att nå ut till målgrupper utanför landet.

La Voz de Nahuala

Plats: Nahuala <http://www.nawalestereo.com/>

La voz de Nahualá, eller Nawal Estero som stationen också kallas, är en lokalradiostation som sänder på indianspråken K'iche och Kaqchikel. Nahuala ligger i departementet Sololá som den svenska sångaren och poeten Evert Taube skrivit och sjungit om.

Många av dem som pratar K'iche y Kaqchikel bor i trakten kring radiostationen. Tack vare Internet kan programmen också nå många av de indianer från området som bor runt om i världen. Genom att skriva på hemsidan kan de hälsa till släktingar och vänner som bor på högt upp i bergen, ibland flera timmars resa med häst eller till fots från själva Nahualá.

Frank La Rue

FNs särskilde rapportör för åsikts- och yttrandefrihet.

Frank La Rue är själv från Guatemala och leder där en organisation som arbetar med mediefrågor med finansiering från bland annat den svenska biståndsmyndigheten Sida. Han har flera gånger varit i Sverige, bl a på inbjudan av UD. Ett stort problem, menar han är att de stora medierna (och nätverken) ägs och kontrolleras av ett litet fåtal personer/företag, något som inte bara missgynnar debatten utan också den indianska befolkningen (mer än hälften av landets) som har få och mycket begränsade medieresurser till sitt förfogande. Frank La Rue var trots detta positiv till de möjligheter som community radios (och andra lokala medier) har i framtiden, just därför att Internet innebär att monopol kan brytas.

Några slutsatser

Guatemala är fortfarande ett relativt oprövat land när det gäller sociala medier även om utvecklingen nu går snabbt. Den ökade användningen av avancerade mobiltelefoner och sjunkande kostnader för trådlöst internet gör att potentialen för sociala medier växer.

Min tes att det sker en intressant samverkan mellan lokala och globala medier visade sig stämma. De radiostationer som sänder på olika indianspråk har en viktig publik utanför Guatemala och det sker en interaktion mellan redaktionerna och lyssnarna utanför landet. Däremot har dessa radiostationer inte kommit långt när det gäller att integrera radiosändningar med andra medier (tv, webb, sociala medier etc.). Här finns en stor, outnyttjad potential som skulle kunna stärka de oberoende, lokala mediernas roll för information och opinionsbildning, både inom och utanför Guatemala.

Publicerat material

En större artikel publicerades i tidningen OmVärlden med fokus på Goldcorp och hur gruvdriften drabbade den indianska befolkningen.

En kortare intervju med en journalist på radiostationen La Voz de Nahuala publiceras i en lärobok för högstadiet som ges ut av Bonnier Läromedel.

Ett radioreportage som kommer att gå i programmet Medierna (P1) är under produktion och kommer preliminärt att sändas hösten 2011.

En större, analyserande essätext är under produktion.

Med vänliga hälsningar

David Isaksson